

2. 10. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Umělá inteligence jako původce vynálezu ve světle případu DABUS

Umělá inteligence se stala celosvětovým fenoménem, který mění a bude měnit naši společnost, ekonomiku a technologický vývoj. V souvislosti s nástupem umělé inteligence se diskutuje také řada právních otázek. Mimo jiné jde o otázku autorství k výstupům umělé inteligence. V tomto článku se budeme blíže zabývat rolí umělé inteligence v patentovém právu ve světle případu DABUS a související snahy o registraci patentu vytvořeného výlučně umělou inteligencí.

Případ DABUS

DABUS, plným názvem *“Device for Autonomous Bootstrapping of Unified Sentience”*, je stroj pracující na principech umělé inteligence, který vytvořil vynálezce Stephen Thaler. Podle tvrzení doktora Thalera údajně DABUS samostatně, bez lidské tvůrčí (vynálezecké) činnosti, vytvořil dva zlepšovací návrhy: novou formu nádoby na potraviny a nouzový světelný maják.

V posledních několika letech Thaler spolu se svým týmem usiluje o registraci práv duševního vlastnictví k těmto výstupům u patentových úřadů po celém světě. Jeho postup je však do velké míry revoluční, neboť v sérii přihlášek zmíněných vynálezů uvedl jako jediného původce[1] (vynálezce) právě DABUS.[2]

Thaler již podal patentové přihlášky u patentových úřadů v zemích napříč kontinenty, např. v Austrálii, Novém Zélandu, Jižní Koreji, JAR, USA a také v Evropě. Jednotlivé přihlášky byly v zásadě stejného znění, kdy DABUS byl uveden jako původce vynálezu s poznámkou *„vynález byl autonomně vytvořen umělou inteligencí“*. Těmto přihláškám v drtivé většině nebývá vyhověno a následně spor o přihlášení patentu pokračuje k odvolacím instancím a k soudnímu přezkumu.[3]

Stroj jako původce

Pro účely exkurzu do problematiky původcovství vynálezu vytvořeného umělou inteligencí optikou případu DABUS stojí za povšimnutí zejména závěry Evropského patentového úřadu, resp. odvolacího senátu,[4] německého Spolkového patentového soudu (Bundespatentgericht)[5] a nejnovějšího rozhodnutí britského Nejvyššího soudu (*The Supreme Court of the United Kingdom*).[6]

Všechna rozebíraná rozhodnutí (ale i další) se jednotně shodují v závěru, že původcem může být dle současné legislativy výlučně fyzická osoba, a nikoli stroj. Tento závěr vychází především ze skutečnosti, že původce vynálezu ze zákona nabývá práva k vynálezu, a proto jím může být pouze subjekt nadaný právní osobností. Závěr je však podpořený i obecným (lexikálním) výkladem pojmu nebo historickým výkladem právních předpisů.

Vlastník stroje jako nabyvatel práv

Rozhodovací orgány dále posuzovaly související otázku, zda na Thalera jako vlastníka stroje DABUS přešlo právo k patentu a stal se tak jeho „právním nástupcem“. Ani v této otázce nedaly patentové úřady přihlašovatelům za pravdu. Odůvodnění navazuje na závěry učiněné u předchozí otázky.

Aby mohl původce převést právo k vynálezu, anebo aby jej mohla jiná osoba odvodit od svého vztahu k původci (např. analogicky z pravidel podnikového patentu), je nejprve nutné, aby původce vynálezu sám takové právo nabyl. Jelikož však DABUS není osobou a nemá právní osobnost, nemohl práva k patentu nabýt a ani je na kohokoliv převést.

Britský Nejvyšší soud v tomto ohledu nepřipustil ani argument, podle kterého je vynález plodem stroje DABUS podobně, jako je např. jablko plodem jabloně. Stejně jako v jiných případech plodů movité věci by touto logikou měl její vlastník nabýt práva k jejím plodům. Soud však uzavřel, že návrh nového inovativního řešení není hmotnou movitou věcí a nelze na něj popsaná pravidla aplikovat.[\[7\]](#)

Určitým paradoxem je v tomto směru německé rozhodnutí. Spolkový patentový soud v něm taktéž uzavřel, že stroj nemůže být uveden jako původce vynálezu. Zároveň však shledal jako souladnou se zákonem patentovou přihlášku, která obsahovala stejného přihlašovatele a původce (Thalera), přičemž u původce byla v patentové přihlášce uvedena následující poznámka: „*ten, který přiměl umělou inteligenci DABUS k vygenerování vynálezu*“.[\[8\]](#) V odůvodnění rozhodnutí soud naznačil, že nepovažuje nepravdivé označení původce (rozpor mezi původcem v přihlášce a skutečným původcem) za překážku existence patentovatelného vynálezu. To je však v rozporu se závěry jiných rozhodnutí, které vycházejí z předpokladu, že patentovatelným je pouze vynález, u nějž je řádně vyplněn původce.

Prostor pro změnu

Německé rozhodnutí případu DABUS ilustruje snahu rozhodujících orgánů poskytnout patentům vytvořeným umělou inteligencí ochranu i přes legislativní mezery. Skutečností však je, že současné znění patentové legislativy ve výše zmíněných právních rádech neumožňuje přihlášení patentu s uvedením stroje jako původce. Snad proto německý soud přišel s nastíněným konstruktem, podle něhož je označení původce otázkou výkladu práva, nikoli otázkou faktickou, a proto se na ni nevztahují požadavky pravdivosti. Zároveň soud musel ignorovat výše uvedenou poznámku[\[9\]](#) přihlašovatele o skutečném původci jako pro řízení irelevantní.

Právě požadavkem pravdivosti Thaler ve svých přihláškách odůvodňoval, proč označoval DABUS jako původce, neboť to byl právě DABUS, kdo vynálezy autonomně vytvořil. V průběhu patentových řízení proto vyzýval ke změně výkladu pojmu původce, který by nemusel být za všech okolností pouze fyzickou osobou. Zákonodárce totiž mohl při tvoření předmětných právních předpisů jen těžko předvídat nástup umělé inteligence nebo takový její vývoj, že bude sama schopna „zlepšovací činnosti nebo vynalézání“.

Záměrem a smyslem povinnosti uvést původce v patentové přihlášce byla dle Thalerova názoru ochrana zájmu veřejnosti ohledně znalosti autora a možnost ověření, zda jsou skutečnosti v přihlášce pravdivé. Vyloučení označení stroje za původce přitom činí přihlášku nepravdivou. Rozhodující orgány tak měly vzít v potaz vývoj technické reality, v níž současné pojetí pojmu neobstojí.

Volání po rozšíření pojmu původce však zůstalo - alespoň v rovině exekutivních a soudních rozhodnutí - nevyslyšeno. A přestože bylo v těchto rozhodnutích připuštěno, že může dojít ke změně okolností odůvodňujících přehodnocení dosavadního výkladu pojmu původce, není zřejmé, jaké okolnosti by musely být za takovým účelem tvrzeny a prokázány.

Výše řešená rozhodnutí a v nich uvedená argumentace (zejm. ze strany německého Spolkového patentového soudu) tedy ukazují, že povinnost označení původce v patentové přihlášce je do značné míry pouze formalistickým požadavkem. Obdobné názory nalezneme i v *obiter dictum* rozhodnutí odvolacího senátu EPO.[\[10\]](#)

Odvolací komise se v něm zabývala námitkou, dle které je nutné chránit veškeré vynálezy, které jsou nové, bez ohledu na to, kdo nebo co je vytvořilo. Aby mohla být ochrana poskytnuta bez ohledu na povahu původce, musel by být výklad pojmu původce rozšířen. Odvolací komise neshledala pro rozšíření pojmu dostatečné důvody. Dle odvolací komise jde o ojedinělý případ a není zatím znám jiný pokus o přihlášení patentu vytvořeného (jiným) strojem. Navíc nejsou známy ani jiné skutečnosti (např. odlišný výklad právních předpisů v jiných právních rádech), které by odůvodnily rozšíření pojmu původce. Je proto primárně na zákonodárci, nikoli správních či soudních orgánech, aby případně změnil legislativu tak, aby odpovídala technologické skutečnosti.

Těmto závěrům ostatně odpovídá i rozhodnutí Městského soudu v Praze,[\[11\]](#) v němž soud odmítl poskytnout autorskoprávní ochranu obrázku vytvořenému umělou inteligencí z důvodu nenaplnění zákonných předpokladů. Obdobně jako orgány rozhodující o ochraně patentu DABUS totiž soud dospěl k závěru, že *„autorem může být pouze fyzická osoba, kterou umělá inteligence zajisté není.“* Obrázek navíc nenaplnuje pojmové znaky díla, neboť se nejedná o jedinečný výtvar fyzické osoby – autora. Dle rozhodnutí soudu lze v případě zadání pro umělou inteligenci (tzv. promptu) hovořit pouze o námětu díla či eventuálně myšlence, nikoliv však autorství. Ani dle autorského zákona se tedy zatím nelze domoci ochrany výtvaru umělé inteligence.

Závěr

Případ DABUS, jakož i jiné případy, otevírají otázku, zda jsou (či by měly být) vynálezy vytvořené autonomně fungujícím strojem patentovatelné, resp. zda požívají výtvary autonomních strojů jiné ochrany duševního vlastnictví. Zároveň tyto případy ukazují nedostatky platné legislativy bránící ochraně nových vynálezů a jiných práv duševního vlastnictví. Bude-li přitom vynálezů z dílny DABUS a jemu podobných strojů přibývat, je dosavadní vývoj systému ochrany duševního vlastnictví neudržitelný. K náležité změně musí dojít v prvé řadě zásahem ze strany zákonodárců. V současné chvíli je však na revoluci zkrátka příliš brzy.

Mgr. Zuzana Ottová, LL.M.,
advokát

Mgr. Jiří Dyčka,
advokátní koncipient

URBAN & HEJDUK

[Urban & Hejduk s.r.o., advokátní kancelář](#)

Palác Valdek
Jugoslávská 620/29
120 00 Praha 2

Tel: +420 226 207 507
e-mail: info@urbanhejduk.cz

[\[1\]](#) V tomto článku používáme terminologii českého patentového zákona č. [527/1990](#) Sb., o

vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích (viz § 8 patentového zákona). Pojem původce tak v sobě obsahuje i jazykové modifikace, zejm. „inventor“ a „der Erfinder“.

[2] Více např. na webových stránkách právního týmu projektu >>> [zde](#).

[3] Výjimkou v tomto směru byla Jihoafrická republika, kde však k zamítnutí nedošlo pouze z důvodu omezeného přezkumu přihlášky.

[4] Rozhodnutí odvolacího senátu EPO sp. zn. J 0008/20 - 3.1.01, ze dne 21. 12. 2021 („Rozhodnutí EU“) a je dostupné na tomto odkazu >>> [zde](#).

[5] Rozhodnutí německého Spolkového patentového soudu, sp. zn. 11 W (pat) 5/21 ze dne 11. 11. 2021 („Rozhodnutí SRN“) a je dostupné >>> [zde](#).

[6] Rozhodnutí britského Nejvyššího soudu sp. zn. [2023] UKSC 49, ze dne 20. 12. 2023 („Rozhodnutí VB“) a je dostupné >>> [zde](#).

[7] Rozhodnutí VB odst. 88.

[8] Cit.: „der die künstliche Intelligenz DABUS dazu veranlasst hat, die Erfindung zu generieren,“.

[9] Viz předchozí poznámka pod čarou.

[10] Rozhodnutí EU, část 4.6.

[11] Rozsudek Městského soudu v Praze, č. j. 10 C 13/2023, ze dne 11. října 2023.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)

- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)